

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2017, sp. zn. 29 Cdo 2624/2016, ECLI:CZ:NS:2017:29.CDO.2624.2016.1

Číslo: 2/2019

Právní věta: Neplyne-li právní zájem navrhovatele podle § 11 odst. 3 z. v. r. na zápisu do obchodního rejstříku z návrhu na zápis či z listin k němu přiložených, vyzve rejstříkový soud navrhovatele postupem podle § 88 z. v. r. k doplnění návrhu nebo chybějících listin, osvědčujících jeho právní zájem. Společník má právní zájem na výmazu zápisu jednatele, jemuž zanikla funkce, z obchodního rejstříku. Nepodá-li společnost s ručením omezeným poté, kdy jednatele zanikne funkce, v rozporu s § 11 odst. 1 a 2 z. v. r. návrh na výmaz jednatele z obchodního rejstříku a na zápis dne zániku jeho funkce ve lhůtě určené ustanovením § 11 odst. 3 z. v. r., vzniká společníku právo podat návrh na zápis uvedených skutečností podle posledně označeného ustanovení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 30.10.2017

Spisová značka: 29 Cdo 2624/2016

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Jednatel, Obchodní rejstřík, Společník

Předpisy: § 11 odst. 1 předpisu č. 304/2013Sb.

§ 11 odst. 2 předpisu č. 304/2013Sb.

§ 11 odst. 3 předpisu č. 304/2013Sb.

§ 8 odst. 1 předpisu č. 304/2013Sb.

§ 80 o. s. ř.

§ 88 předpisu č. 304/2013Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Brně (dále jen „rejstříkový soud“) usnesením ze dne 8. 9. 2015, č. j. C 50980-RD41/KSBR, Fj 93762/2015, ve znění usnesení ze dne 8. 12. 2015, č. j. C 50980-RD62/KSBR, Fj 93762/2015, zastavil řízení o zápisu změn do obchodního rejstříku (výrok I.), rozhodl o vrácení soudního poplatku (výrok II.) a o nákladech řízení (výrok III.).

2. Rejstříkový soud uzavřel, že navrhovatelka jako společnice není podle § 11 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (dále též jen „z. v. r.“), oprávněna podat návrh na zápis změn zapsaných údajů. Proto řízení zastavil pro neodstranitelný nedostatek

podmínek řízení podle § 104 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“).

3. Vrchní soud v Olomouci k odvolání navrhovatelky usnesením ze dne 28. 1. 2016, sp. zn. 5 Cmo 309/2015, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se návrh na výmaz jednatelky PhDr. O. G. odmítá a řízení o výmazu „doplňujícího textu“ u zápisu společníka Dr. D. R. se nezastavuje.

4. Odvolací soud vyšel z toho, že:

[1] Navrhovatelka je společnicí C. G. C. (CZ), s. r. o. (dále jen „společnost“) s podílem ve výši 50 % a do jejího odvolání valnou hromadou společnosti ke dni 1. července 2015 zastávala funkci jednatelky společnosti.

[2] Valná hromada společnosti rozhodla dne 14. 8. 2015 o odvolání PhDr. O. G. (dále jen „O. G.“) z funkce jednatelky.

[3] Společnost nemá dalšího (jiného) jednatele.

[4] Společnost nepodala návrh na zápis změn do patnácti dnů od konání valné hromady.

[5] Návrhem doručeným rejstříkovému soudu dne 3. 9. 2015 se navrhovatelka domáhá zápisu změn v obchodním rejstříku, a to výmazu O. G. z funkce jednatelky a změny zápisu adresy navrhovatelky jakožto společníka.

5. Odvolací soud – cituje § 11 a § 86 písm. a) z. v. r. – předeslal, že podá-li návrh na zápis do obchodního rejstříku osoba, která k tomu není oprávněna, není to důvodem pro zastavení řízení (jak nesprávně dovodil rejstříkový soud), ale pro odmítnutí návrhu podle § 86 písm. a) z. v. r.

6. Nepodala-li společnost návrh do patnácti dnů od konání valné hromady, může návrh podat každý, kdo na tom osvědčí právní zájem a současně předloží listiny, jimiž mají být doloženy skutečnosti zapisované do obchodního rejstříku (§ 11 odst. 3 z. v. r.). Navrhovatelka jakožto společnice společnosti má právní zájem na změně zápisu její adresy, neboť tento zápis se jí bezprostředně týká. Proto odvolací soud změnil usnesení rejstříkového soudu o zastavení řízení v této části tak, že se řízení nezastavuje, a uložil rejstříkovému soudu zkoumat, zda navrhovatelka připojila k návrhu listiny, jež tuto skutečnost (změnu adresy) dokládají.

7. Jde-li o zápis výmazu jednatelky O. G. a dne zániku funkce (14. 8. 2015), odvolací soud uzavřel, že tato skutečnost se navrhovatelky bezprostředně netýká. Podle odvolacího soudu „navrhovatelka nemůže mít jako společnice právní zájem na tom, aby společnost neměla statutární orgán“. Jelikož navrhovatelka není oprávněna takový návrh podat ani podle § 11 odst. 3 z. v. r., odvolací soud změnil usnesení rejstříkového soudu tak, že návrh (v této části) odmítl.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

8. Proti té části výroku usnesení odvolacího soudu, jíž byl odmítnut její návrh na zápis výmazu jednatelky O. G. (a zápis dne zániku její funkce), podala navrhovatelka dovolání, které má za přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení (v judikatuře Nejvyššího soudu dosud nevyřešené) otázky, zda je podle § 11 odst. 3 z. v. r. společník oprávněn podat návrh na zápis výmazu jednatele společnosti, odvolaného usnesením valné hromady.

9. Dovolatelka považuje právní posouzení této otázky, učiněné odvolacím soudem, za nesprávné. Poukazuje na princip materiální publicity zápisů v obchodním rejstříku, v jehož důsledku může osoba

zapsaná v obchodním rejstříku jako jednatel společnost zastupovat, i když už jednatelem není, a společnost tak fakticky poškozovat. Společník má (musí mít) právní zájem na tom, aby osoba, která již není jednatelem společnosti, byla z obchodního rejstříku vymazána, a to bez ohledu na to, že se navrhovaný zápis netýká přímo jeho osoby.

10. Poukazujíc na odůvodnění usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. 1. 2007, sp. zn. 7 Cmo 203/2006, dovolatelka dále odvolacímu soudu i rejstříkovému soudu vytýká, že – dospěly-li k závěru o nedostatku jejího právního zájmu na zápisu výmazu jednatelky O. G. – ji v souladu s § 88 z. v. r. nevyzvaly k doložení listin prokazujících její právní zájem.

11. Proto navrhuje, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

12. Společnost považuje napadené rozhodnutí za správné a dovolání za nedůvodné; navrhuje, aby je Nejvyšší soud zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud předesílá, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. 9. 2017) se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

14. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení (dovoláním otevřeně) otázky výkladu § 11 odst. 3 z. v. r., v judikatuře dovolacího soudu dosud neřešené.

IV.

Důvodnost dovolání

15. Podle § 8 odst. 1 z. v. r. proti osobě, která právně jedná důvěřujíc údají zapsanému do veřejného rejstříku, nemá ten, jehož se zápis týká, právo namítnout, že zápis neodpovídá skutečnosti.

Podle § 11 z. v. r. nestanoví-li jiný zákon jinak, může návrh na zápis podat pouze osoba uvedená v tomto zákoně (odstavec první). Návrh na zápis musí být podán bez zbytečného odkladu po vzniku rozhodné skutečnosti (odstavec druhý). Nesplní-li osoba podle odstavce 1 povinnost podat návrh na zápis do 15 dnů ode dne, kdy jí tato povinnost vznikla, může návrh na zápis podat každý, kdo na něm doloží právní zájem a k návrhu na zápis přiloží listiny, jimiž mají být doloženy skutečnosti zapisované do veřejného rejstříku (odstavec třetí).

Podle § 42 z. v. r. do obchodního rejstříku se zapisují a) obchodní společnosti a družstva podle zákona upravujícího právní poměry obchodních společností a družstev (dále jen „obchodní korporace“), b) fyzické osoby, 1. které jsou podnikateli, mají bydliště v České republice a požádají o zápis, a 2. uvedené v § 43, které podnikají na území České republiky, a požádají o zápis, a c) další osoby, stanoví-li povinnost jejich zápisu tento nebo jiný zákon.

Podle § 47 z. v. r. návrh na změnu nebo výmaz zápisu může podat osoba uvedená v § 42.

Podle § 86 písm. a) z. v. r. rejstříkový soud usnesením návrh na zápis odmítne, jestliže byl podán osobou, která k návrhu není oprávněna.

Podle § 88 z. v. r. rejstříkový soud vydá ve lhůtě 3 pracovních dnů ode dne doručení návrhu soudu usnesení, kterým vyzve navrhovatele k odstranění vad návrhu nebo k doplnění chybějících listin; opakovaná výzva se nepřipouští. Ustanovení § 43 občanského soudního řádu se použije přiměřeně.

Lhůta podle § 96 počíná běžet dnem následujícím po dni, kdy bylo rejstříkovému soudu doručeno podání, jímž byly vady odstraněny nebo listiny doplněny.

16. Návrh na změnu nebo výmaz zápisu obchodní korporace v obchodním rejstříku může zásadně podat pouze dotčená (zapsaná) korporace [§ 11 odst. 1, § 47 a § 42 písm. a) z. v. r.], nestanoví-li jinak zvláštní právní předpis. Jde-li o skutečnost, která musí být podle zákona zapsána v obchodním rejstříku (srov. zejména § 25 odst. 1 a § 48 z. v. r.), popř. o změnu či výmaz skutečnosti, která je v obchodním rejstříku zapsána podle § 25 odst. 1 písm. k) z. v. r., přestože její zápis zákon neukládá, je korporace povinna návrh podat ve lhůtě bez zbytečného odkladu poté, kdy rozhodná skutečnost vznikne (nastane) [§ 11 odst. 2 z. v. r.]. K povaze a délce lhůty „bez zbytečného odkladu“ srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. září 2015, sp. zn. [29 Cdo 2970/2013](#).

17. Nepodá-li zapsaná korporace návrh do 15 dnů ode dne, kdy uplyne lhůta „bez zbytečného odkladu“ upravená v § 11 odst. 2 z. v. r. (tedy, kdy jí vzniká povinnost podat návrh), otevírá ustanovení § 11 odst. 3 z. v. r. aktivní věcnou legitimaci k podání návrhu na zápis změn nebo výmazu zápisu v obchodním rejstříku všem osobám, kterým svědčí právní zájem na zápisu.

18. Podá-li tudíž návrh na změnu či výmaz zápisu osoba odlišná od zapsané korporace, rejstříkový soud nejprve posoudí, zda od vzniku rozhodné skutečnosti uplynula lhůta složená ze lhůty „bez zbytečného odkladu“ podle § 11 odst. 2 z. v. r. a lhůty 15 dnů podle § 11 odst. 3 z. v. r.; teprve ode dne následující po uplynutí této (složené) lhůty je osoba, mající právní zájem na zápisu, aktivně věcně legitimována k podání návrhu podle posledně označeného ustanovení (srov. obdobně při výkladu právní úpravy účinné před 1. lednem 2014 např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2008, sp. zn. [29 Cdo 3088/2007](#), uveřejněného pod č. 52/2009 Sb. rozh. obč., část občanskoprávní a obchodní).

19. K počítání lhůt srov. § 57 o. s. ř. K tomu, že pro posouzení aktivní věcné legitimace je rozhodný stav ke dni rozhodování o návrhu, viz § 167 odst. 2 a § 154 odst. 1 o. s. ř. a např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2002, sp. zn. [29 Odo 657/2001](#), uveřejněného pod č. 25/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2014, sp. zn. [29 Cdo 2189/2012](#). K aplikovatelnosti ustanovení občanského soudního řádu na řízení ve věcech veřejného rejstříku, které je svoji povahou řízením nesporným, viz § 120 z. v. r. a § 1 odst. 3 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních.

20. Právní zájem na změně nebo výmazu zápisu v obchodním rejstříku má osoba, jejíž právní sféry se zápis přímo týká. Navrhovatel je zpravidla povinen svůj právní zájem na navrhovaném zápisu osvědčit. Neučiní-li tak, popř. považuje-li rejstříkový soud listiny, jimiž navrhovatel dokládá svůj právní zájem ve smyslu § 11 odst. 3 z. v. r., za nedostatečné, vyzve rejstříkový soud navrhovatele postupem podle § 88 z. v. r. k doplnění chybějících listin (osvědčujících jeho právní zájem).

21. V této souvislosti se sluší poznamenat, že v řadě případů bude právní zájem navrhovatele zjevný bez dalšího. Tak například ten, komu zanikla funkce člena orgánu obchodní korporace, má právní zájem na výmazu své osoby jakožto člena orgánu a zápisu dne zániku funkce, strany smlouvy o převodu podílu ve společnosti s ručením omezeným mají právní zájem na výmazu dosavadního a zápisu nového společníka, jediný akcionář má právní zájem na zápisu své osoby jako jediného akcionáře zapsané akciové společnosti, společník, u jehož podílu je zapsáno zástavní právo, má – dojde-li k zániku zástavního práva – právní zájem na výmazu zapsaného zástavního práva apod.

22. V některých případech je na místě právní zájem navrhovatele dovodit i tehdy, jde-li o zápis, který se bezprostředně (přímo) netýká navrhovatele, ale který přesto zasahuje do jeho právní sféry.

23. Z negativní stránky principu materiální publicity (§ 8 odst. 1 z. v. r.) se podává, že má-li obchodní korporace určitý údaj zapsán v obchodním rejstříku, je jím vázána, i kdyby neodpovídal skutečnosti,

ledaže by dotčená třetí osoba nebyla v dobré víře (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 4. 2008, sp. zn. [21 Cdo 1388/2007](#), či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. [29 Cdo 4553/2008](#), jejichž závěry se v tomto směru prosadí i po 31. 12. 2013).

24. Dojde-li k zániku funkce jednatele společnosti s ručením omezeným, bude jednání této osoby (byť již není jednatelem společnosti) – za předpokladu dobré víry dotčených třetích osob v její zástupčí oprávnění – zavazovat společnost až do doby, kdy tato osoba (bývalý jednatel) bude z obchodního rejstříku vymazána. To může zasáhnout nejen do právní sféry samotné společnosti, ale zprostředkovaně i jejích společníků jakožto vlastníků podílů ve společnosti (srov. obdobně při posuzování naléhavého právního zájmu ve smyslu § 80 o. s. ř. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [29 Cdo 2792/2015](#)).

25. V této souvislosti lze poukázat i na ustanovení § 198 odst. 3 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (o obchodních korporacích) [dále jen „z. o. k.“], upravující jmenování chybějícího jednatele soudem. Nejvyšší soud nemá žádné pochybnosti o tom, že osobou mající právní zájem na takovém jmenování může být za podmínek označeného ustanovení (jak je vyložil v usnesení ze dne 20. dubna 2016, sp. zn. [29 Cdo 3899/2015](#), uveřejněném pod č. 59/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní) i společník, jenž má bezesporu zájem na řádném (společenské smlouvě odpovídajícím) složení a řádném fungování statutárního orgánu společnosti (v podrobnostech srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2015, sp. zn. [29 Cdo 4235/2013](#), uveřejněné pod č. 10/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, jehož závěry se obdobně prosadí i v poměrech právní úpravy účinné od 1. 1. 2014, a dále např. skutkové okolnosti věci, v níž Nejvyšší soud rozhodoval usnesením ze dne 13. 7. 2016, sp. zn. [29 Cdo 396/2016](#), uveřejněném pod č. 123/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní). Z tohoto předpokladu ostatně vychází i úprava sistace hlasovacího práva obsažená v § 173 odst. 1 písm. c) z. o. k., jakož i úprava práva společníka podat za společnost derivativní žalobu (actio pro socio) proti jednatele, obsažená v § 157 odst. 1 a 2 z. o. k.

26. Obdobně tak společníku svědčí právní zájem na výmazu zápisu jednatele, jemuž zanikne funkce, z obchodního rejstříku.

27. Nejvyšší soud proto uzavírá, že nepodá-li společnost s ručením omezeným poté, kdy jednatele zanikne funkce, v rozporu s § 11 odst. 1 a 2 z. v. r. návrh na výmaz jednatele z obchodního rejstříku a na zápis dne zániku jeho funkce ve lhůtě určené ustanovením § 11 odst. 3 z. v. r., vzniká společníkům právo podat návrh na zápis uvedených skutečností podle posledně označeného ustanovení.

28. Zbývá dodat, že ustanovení § 11 odst. 3 z. v. r. současně zdůrazňuje, že i tito navrhovatelé musí – má-li být jejich návrhu vyhověno – k návrhu přiložit listiny dokládající (osvědčující) skutečnosti zapisované do veřejného rejstříku. Jestliže tak navrhovatel přes výzvu rejstříkového soudu podle § 88 z. v. r. neučiní, rejstříkový soud jeho návrh odmítne, nikoliv však podle § 86 písm. a) z. v. r., ale podle § 86 písm. e) z. v. r.

29. Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu v napadeném rozsahu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení rejstříkového soudu, zrušil dovolací soud v odpovídajícím rozsahu i je a věc vrátil (v tomto rozsahu) rejstříkovému soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).